

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 142/04-51

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha prerokoval prijatú sťažnosť E. D., bytom B., Česká republika, zastúpenej advokátom JUDr. J. S., K., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1592/98 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo E. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1592/98 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1592/98 p r i k a z u j e konat' bez zbytočných priet'ahov.

3. E. D. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý uhradiť E. D. trovy konania vo výške 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodevät' desiatšesť slovenských korún) do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu na účet jej právneho zástupcu JUDr. J. S., K

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. júna 2003 doručená sťažnosť E. D. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1592/98.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 142/04–34 z 5. mája 2004 v časti prijal sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie a v časti ju odmietol.

Predseda okresného súdu JUDr. V. K. vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 31. mája 2004 uviedol, že:

„- predmetný spor možno hodnotiť ako skutkovo náročný vzhľadom na nutnosť vykonať vo veci rozsiahle dokazovanie spočívajúce vo využití viacerých dôkazných prostriedkov.

- *chronológia procesných úkonov:*

- *žaloba bola podaná na tunajšom súde dňa 27. 11. 1998 a pridelená do súdneho oddelenia sudkyne JUDr. T. V.*

- *zákonná sudkyňa dala dňa 9. 12. 1998 pokyn pre predloženie spisu Krajskému súdu v Košiciach z dôvodu, že vzhľadom na pomer k účastníčke konania – žalobkyni, sa cítila byť vo veci zaujatou.*

- *dňa 14. 1. 1999 bol spis predložený Krajskému súdu v Košiciach.*

- *dňa 24. 2. 1999 bol spis vrátený Krajským súdom v Košiciach s rozhodnutím, že JUDr. V. je vylúčená z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Ešte v uvedený deň bol daný pokyn pre doručenie uznesenia Krajského súdu v Košiciach právnomu zástupcovi žalobkyne a žalovaným.*

- *dňa 8. 4. 1999 predložila konajúca sudkyňa spis podpredsedníčke súdu na pridelenie inému sudcovi.*

- *opatrením predsedu súdu zo dňa 20. 4. 1999 bol spis presunutý podľa § 2 ods. 2 Spravovacieho poriadku do súdneho oddelenia JUDr. M. P.*

- *dňa 30. 4. 1999 dal JUDr. P .pokyn pre doručenie opisu návrhu žalovaným a zároveň ich vyzval, aby sa o podanom návrhu v lehote 10 dní vyjadrili.*

- *dňa 4. 8. 1999 bol určený termín pojednávania na deň 8. 9. 1999.*

- *dňa 21. 9. 1999 bol určený termín ďalšieho pojednávania na 6. 10. 1999.*

- *následne boli vytýčené termíny ďalších pojednávanií, a to v dňoch 15. 11. 1999, 13. 12. 1999, 17. 1. 2000, 16. 2. 2000 a 13. 3. 2000. Posledné z uvedených pojednávanií bolo odročené na neurčito za účelom ďalšieho dokazovania.*

- *prípísom zo dňa 17. 3. 2000 bola žiadaná zdravotná dokumentácia.*

- *uznesením zo dňa 2. 3. 2001 bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie znalcom z odboru zdravotníctva.*

- *po nariadení znaleckého dokazovania žalovaná v 3. rade namietala zaujatosť konajúceho sudcu a podala odvolanie proti povinnosti zložiť preddavok na trovy*

znaleckého dokazovania, v dôsledku čoho bol spis dňa 26. 7. 2001 predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach.

- *dňa 22. 11. 2001 bol spis vrátený tunajšiemu súdu s rozhodnutím, ktorým bolo uznesenie v jeho napadnutej časti potvrdené a zároveň rozhodnuté o nevyhlásení JUDr. M. P. z prejednávania a rozhodovania uvedenej veci.*
- *dňa 5. 12. 2001 bol daný pokyn pre doručenie uznesenia Krajského súdu v Košiciach účastníkom konania a dňa 13. 3. 2002 bol spi odoslaný ustanovenému znalcovi za účelom vypracovania znaleckého posudku.*
- *dňa 26. 7. 2002 bol doručený znalecký posudok.*
- *dňa 9. 8. 2002 bol znalecký posudok doručený právnym zástupcom účastníkov konania na vyjadrenie v lehote 15 dní.*
- *dňa 15. 1. 2003 bol vytýčený termín pojednávania na 3. 2. 2003. Toto pojednávanie bolo odročené na deň 3. 3. 2003.*
- *d'alšie pojednávania sa uskutočnili v dňoch 17. 3. 2003 a 31. 3. 2003. Na druhom z týchto pojednávanií bol vyhlásený rozsudok.*
- *lehota na odoslanie rozsudku bola opatrením predsedu súdu predĺžená do 18. 6. 2003.*
- *dňa 13. 6. 2003 bol predmetný spis v súlade s Rozvrhom práce tunajšieho súdu pre príslušný kalendárny rok pridelený do súdneho oddelenia sudcu Mgr. R. P.*
- *dňa 30. 6. 2003 a 2. 7. 2003 podali žalovaní proti rozsudku odvolanie.*
- *po vykonaní úkonov potrebných pred predložením spisu odvolaciemu súdu, bol spis dňa 23. 10. 2003 predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach, odkiaľ bol tunajšiemu súdu vrátený dňa 28. 5. 2004 s rozhodnutím, ktorým bol rozsudok nášho súdu zrušený a vec vrátená na d'alšie konanie.*
- *zo spisu neboli zistené prekážky postupu súdu podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku.*
- *za prietahy spôsobené sťažovateľkou by bolo možné považovať jej neúčast' na pojednávaniach, konaných v dňoch 13. 12. 1999 a 16. 2. 2000.*
- *pokiaľ ide o prietahy spôsobené súdom, ich existenciu možno pripustiť v období od 17. 3. 2000 do 2. 3. 2001. Zároveň však považujem za potrebné uviesť, že tieto majú*

objektívny charakter a spočívajú predovšetkým v enormnej zaťažnosti sudcov tunajšieho súdu.

- *posúdenie zbytočnosti prieťahov ponechávam na zváženie ústavnému súdu; z môjho pohľadu by bolo možné hodnotiť prieťahy vzniknuté v jednotlivých konaniach, teda aj v tomto konkrétnom konaní, ako subjektívne zbytočné len za predpokladu vytvorenia objektívne priaznivých podmienok na rozhodovaciu činnosť sudcov tunajšieho súdu, spočívajúcich v takom množstve pridelených vecí, v ktorých by aspoň pri vynaložení maximálneho úsilia bolo možné konať priebežne vo všetkých pridelených veciach.“*

Obdobné procesné úkony, ktoré označil predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 17 C 1592/98 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa podanou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“, a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoľeným

spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 17 C 1592/98 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3).

Pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 17 C 1592/98 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, konanie vedené pred okresným súdom (o určenie neplatnosti závetu) tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov a nie je právne zložitá, hoci jeho faktickú zložitost' nie je možné (za určitých okolností) vylúčiť. V danom prípade touto okolnosťou je rozsiahle dokazovanie, na ktoré poukázal aj okresný súd, čo mohlo mať vplyv na celkový priebeh súdneho konania. Napriek uvedenému konštatovaniu však ústavný súd dospel k záveru, že pri plynulom a aktívnejšom postupe zo strany okresného súdu bolo možné vo veci rozhodnúť bez zbytočných priet'ahov.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky (v konaní pred okresným súdom v procesnom postavení žalovanej v prvom rade) v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu. Sťažovateľka bola počas konania aktívna a súčinnosťná, v priebehu konania žiadala okresný súd i o určenie termínu pojednávania.

Je pravda, že sťažovateľka sa nezúčastnila niekoľkokrát na pojednávaniach (nielen 13. decembra 1999 a 16. februára 2000, tak ako to uviedol predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení), ale ani v jednom prípade pojednávanie nebolo odročené z tohto

dôvodu, okresný súd z neúčasti sťažovateľky na pojednávaniach nevyvodil ani v jednom prípade žiadne opatrenie.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1592/98. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na ustanovenie § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, a na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pokiaľ ide o hodnotenie postupu okresného súdu, ústavný súd konštatuje, že ten spočiatku konal plynulo bez zbytočných prieťahov. Zbytočné prieťahy sa začali vyskytovať v činnosti okresného súdu v období od 17. marca 2000, keď si okresný súd za účelom vykonania dokazovania vyžiadal zdravotnú dokumentáciu, do 2. marca 2001, keď nariadil vo veci znalecké dokazovanie (takmer 12 mesiacov), a tiež v období od 9. augusta 2002, keď doručil znalecký posudok právnym zástupcom účastníkov konania, do 15. januára 2003, keď určil termín pojednávania na 3. február 2003 (viac ako 5 mesiacov). V uvedených obdobiach okresný súd vo veci neurobil žiadny úkon.

Hoci okresný súd v inom období konal priebežne a vo veci aj rozhodol, napriek tomu bolo jeho konanie málo efektívne a nesmerovalo k právoplatnému skončeniu veci. Rozsudok, ktorý vyhlásil, odvolací súd zrušil pre jeho nepreskúmateľnosť, nezrozumiteľnosť a pre nedostatok dôvodov, čím stav právnej neistoty účastníkov nebol odstránený. Vec je v súčasnom období na okresnom súde, ktorému bola vrátená odvolacím súdom na ďalšie konanie.

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo veľkom počte nevybavených vecí a enormnej zaťaženosti sudcov okresného súdu v tomto smere neakceptoval.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu vecí a v tejto súvislosti enormného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prietahov.

Vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania, jeho doterajšieho priebehu a z dosiahnutých výsledkov okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 17 C 1592/98 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 17 C 1592/98 konal bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadostučinenia vo výške 200 000 Sk. Žiadosť odôvodnila tým, že *„sústavné porušovanie mojich základných práv v konkrétnom súdnom konaní a najmä rozsah a spôsob porušovania zákona trvalo takmer päť rokov, čo samozrejme nemožno v danej dobe zvrátiť“*.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom súdnom konaní konal bez zbytočných prietahov, je toho názoru, že porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. Vzhľadom na zistenú dobu nečinnosti v trvaní takmer 17 mesiacov považoval za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá sťažovateľke v dôsledku toho vznikla, a to priznaním primeraného finančného zadostučinenia. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu a tiež to, že sťažovateľka sa o predĺženie tejto doby nijako nepričinila, ústavný súd rozhodol, že sumu 15 000 Sk možno považovať za primerané finančné zadostučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. Jaroslavom Sidorjakom.

Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 8 796 Sk (slovom osemtisícšesťdesiatšesť slovenských korún) z dôvodu trov jej právneho zastúpenia. Ústavný súd priznal právnenému zástupcovi úhradu za dva úkony právnej služby (prípravu a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie sťažnosti), každý v hodnote 4 270 Sk (základom bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2002 vo výške 12 811 Sk), podľa § 1 ods. 3, § 13

ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Ďalej ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľky aj dvakrát náhradu režijného paušálu za každý úkon po 128 Sk v zmysle § 19 citovanej vyhlášky.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2004